

آزمون ۳ از ۱۲

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می‌شود.
امام خمینی (ره)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی سنجش یازدهم - مرحله اول (۱۴۰۲/۰۷/۲۸)

ادبیات و علوم انسانی (یازدهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می‌باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون‌های آزمایشی سنجش و بهره‌مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون‌ها، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می‌گردد. از شما عزیزان دعوت می‌شود، دیدگاه‌های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.

 @sanjesheducationgroup

 @sanjeshserv

کانال‌های ارتباطی:

ریاضی و آمار (۲)

۱. گزینه ۱ درست است.

با توجه به پاراگراف اول و دوم صفحه ۲ کتاب درسی، هر چهار جمله از تعاریف منطقی هستند.

۲. گزینه ۳ درست است.

در تعریف ترکیب دو شرط داریم: $(s \Leftrightarrow r) \equiv (s \Rightarrow r) \wedge (r \Rightarrow s)$

۳. گزینه ۳ درست است.

p	q	$p \wedge q$
T	T	T
T	F	F
F	T	F
F	F	F

✓

p	q	$p \vee q$
T	T	T
T	F	T
F	T	T
F	F	F

✓

وقتی هر دو گزاره نادرست هستند، ترکیب عطفی و فصلی هم نادرست هستند.

۴. گزینه ۱ درست است.

$p \Rightarrow q$ نقیض کنیم $\rightarrow$

$$p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q \xrightarrow{\text{نقیض کنیم}} \sim(p \Rightarrow q) \equiv \sim(\sim p \vee q) \equiv p \wedge \sim q$$

اگر $2x$ زوج باشد، آنگاه $2x + 1$ فرد خواهد بود.
 $\underbrace{\hspace{10em}}_q \quad \underbrace{\hspace{10em}}_p$

$$p \wedge \sim q \equiv 2x \text{ زوج است و } 2x + 1 \text{ فرد نیست}$$

۵. گزینه ۴ درست است.

$$p = \text{محمد بیاید} \equiv T[(p \vee q) \Rightarrow r] \wedge \sim r$$

$$q = \text{علی بیاید} \equiv T[(T \vee T) \Rightarrow T] \wedge F$$

$$\underbrace{T \vee T}_T \Rightarrow T \wedge F \equiv F$$

$$r = \text{فوتبال بازی کنیم} \equiv T$$

گزینه ۱: آمدن دوستان $T \equiv$

گزینه ۲: فوتبال بازی نکردن $F \equiv$

گزینه ۳: نیامدن دوستان و فوتبال بازی نکردن $F \wedge F \equiv F \leftarrow$

گزینه ۴: گزینه ۲ و ۳ درست است. ✓

۶. گزینه ۲ درست است.

پس گزینه باید ارزش درست داشته باشد.

$$p \wedge q \equiv T$$

$$T \longrightarrow q \equiv T$$

گزینه ۱: 143 بر 13 بخش پذیر است، پس اول نیست. $F \equiv$

گزینه ۲: $\sqrt[3]{-125} = -5$ عددی گویاست. $T \equiv$ ✓

گزینه ۳: $F \equiv -4 > -3 \quad \leftarrow \frac{-2}{3} > \frac{-1}{2}$

گزینه ۴: $F \equiv \sqrt{5} + 3$ عددی گویا نیست.

۷. گزینه ۳ درست است.

p	q	$p \vee q$	$r \Leftrightarrow q$	$(r \Leftrightarrow q) \Rightarrow (p \vee q)$
T	F	T	$r \equiv T : T$ $r \equiv F : F$	$T \Rightarrow T \equiv T$ $F \Rightarrow T \equiv T$

۸. گزینه ۳ درست است.

$$q \Leftrightarrow (p \Rightarrow q) \equiv T$$

$$F \Leftrightarrow (p \Rightarrow F) \equiv T$$

$$F \rightarrow p \equiv T$$

$$(\sim p \wedge \sim q) \Rightarrow (p \vee r)$$

$$(F \wedge T) \Rightarrow (T \vee r)$$

$$F \Rightarrow T \equiv T$$

۹. گزینه ۴ درست است.

تعداد ردیف‌های جدول ارزش‌گذاری 2^n گزاره، برابر 2^n است؛ پس داریم:
می‌بایست توان‌های ۲ را بررسی کنیم و به دنبال اختلاف ۱۲۸ تایی باشیم:
اختلاف ۲۵۶ و ۱۲۸ برابر ۱۲۸ است.

$$2^x - 2^y = 128$$

$$1, 2, 4, 8, 16, 32, 64, 128, 256, 512, 1024, \dots$$

$$\begin{matrix} \downarrow & \downarrow \\ 2^7 & 2^8 \end{matrix}$$

$$2^x - 2^y = 128 \rightarrow x - y = 8 - 7 = 1$$

۱۰. گزینه ۲ درست است.

p	q	$\sim q$	$p \vee q$	$p \vee \sim q$	$\sim(p \vee \sim q)$	$(p \vee q) \wedge \sim(p \vee \sim q)$	$p \Rightarrow q$	$q \Rightarrow p$	$\sim(p \Rightarrow q)$	$\sim(q \Rightarrow p)$
T	T	F	T	T	F	F	T	T	F	F
T	F	T	T	T	F	F	F	T	T	F
F	T	F	T	F	T	T	T	F	F	T
F	F	T	F	T	F	F	T	T	F	F

هم‌ارز هستند

۱۱. گزینه ۳ درست است.

p	q	$\sim p$	$\sim q$	$p \vee q$	$\sim p \wedge \sim q$	$(p \vee q) \wedge (\sim p \wedge \sim q)$
T	T	F	F	T	F	F
T	F	F	T	T	F	F
F	T	T	F	T	F	F
F	F	T	T	F	T	F

همواره نادرست است.

۱۲. گزینه ۴ درست است.

$$p \wedge \sim q \equiv T \rightarrow \begin{cases} p \equiv T \\ \sim q \equiv T \longrightarrow q \equiv F \end{cases}$$

$$r \Rightarrow q \equiv T \rightarrow r \equiv F$$

$$A: p \Leftrightarrow r \equiv T \Leftrightarrow F \equiv F$$

$$B: (p \Rightarrow q) \Leftrightarrow r \equiv (T \Rightarrow F) \Leftrightarrow F$$

$$F \Leftrightarrow F \equiv T$$

۱۳. گزینه ۱ درست است.

$$3 - \frac{1}{x^2} = -\frac{2}{x} \xrightarrow{x \neq 0} 3x^2 - 1 = -2x$$

$$\rightarrow 3x^2 + 2x - 1 = 0 \rightarrow \Delta = b^2 - 4ac = 4 - 4(3)(-1) = 16$$

$$x_1, x_2 = \frac{-b \pm \sqrt{\Delta}}{2a} = \frac{-2 \pm 4}{6} = \begin{cases} x_1 = \frac{1}{3} \\ x_2 = -1 \end{cases}$$

پس معادله دو جواب قابل قبول دارد و در نتیجه گزاره p درست است.

$$x^2 - x + 1 = 0 \rightarrow \Delta = (-1)^2 - 4(1)(1) = -3 < 0$$

$\Delta < 0$ است پس جواب حقیقی ندارد و در نتیجه گزاره q درست است.

$$\rightarrow p \wedge q \equiv T \wedge T \equiv T$$

۱۴. گزینه ۱ درست است.

$$\sim (\underbrace{\sim p \Rightarrow \sim q}_{\text{شرطی به فصلی}}) \equiv \sim (\underbrace{p \vee \sim q}_{\text{دمورگان}}) \equiv \sim p \wedge q$$

۱۵. گزینه ۲ درست است.

$$\sim q \wedge r \equiv T \rightarrow \begin{cases} \sim q \equiv T \rightarrow q \equiv F \\ r \equiv T \end{cases}$$

$$p \vee s \equiv F \rightarrow \begin{cases} p \equiv F \\ s \equiv F \end{cases}$$

(۱) گزینه: $(\sim q \Rightarrow p) \Leftrightarrow (r \vee s)$

$$T \Rightarrow F \quad T \vee F$$

$$F \Leftrightarrow T \equiv F$$

(۲) گزینه: $(p \vee \sim s) \Leftrightarrow r$

$$(F \vee T) \Leftrightarrow T$$

$$T \Leftrightarrow T \equiv T$$

(۳) گزینه: $(p \wedge q) \vee s$

$$(F \wedge F) \vee F \equiv F$$

(۴) گزینه: $(r \vee s) \Leftrightarrow (p \vee q)$

$$(T \vee F) \Leftrightarrow (F \vee F)$$

$$T \Leftrightarrow F \equiv F$$

علوم و فنون ادبی (۲)

۱۶. گزینه ۳ درست است.

اصلاح گزینه‌های نادرست:

(۱) سبک‌های «بینابین» و «آذربایجانی» از «سبک خراسانی» فاصله گرفتند و کم‌کم «سبک عراقی» پدید آمد.

(۲) از بین رفتن حکومت‌های غزنوی و سلجوقی ← روی کار آمدن حکومت‌های غزنوی و سلجوقی

(۴) اواخر قرن هفتم ← اوایل قرن هفتم (صفحه ۱۲)

۱۷. گزینه ۱ درست است.
 سروده از کمال‌الدین اسماعیل (مداح سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه) درباره قتل عام سال ۶۳۳ هـ. ق مغولان در اصفهان است. (صفحات ۱۳ و ۱۲)
۱۸. گزینه ۱ درست است.
 اصلاح عبارات نادرست:
 الف) انکار روحیه تسامح (مدارا) و تساهل (آسان گرفتن) ← ترویج روحیه تسامح و تساهل
 د) به سختی در امان ماند ← نیز تباه و ویران گردید. (صفحه ۱۳)
۱۹. گزینه ۴ درست است.
 اصلاح گزینه‌های نادرست:
 ۱) ساده‌نویسی ← پیچیده‌نویسی
 ۲) مذهبی ← آسمانی
 ۳) همه عبارت تغییر می‌کند به ← قصیده که پیش از این در خدمت ستایش فرمانروایان بود، کمرنگ شد و غزل که زبان دل و عشق بود گسترش یافت. (صفحه ۱۴)
۲۰. گزینه ۲ درست است.
 معرفی شخصیت مورد نظر و شماره صفحه کتاب درسی:
 الف) خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی: جامع‌التواریخ (صفحه ۱۵) ب) نجم‌الدین رازی (معروف به نجم دایه): مرصادالعباد (صفحه ۱۵)
 ج) دولت‌شاه سمرقندی: تذکره دولت‌شاه (صفحه ۱۹) د) حمدالله مستوفی: تاریخ‌گزیده (صفحه ۱۷) ه) مولانا جلال‌الدین بلخی (معروف به مولوی): مجالس سبعة (صفحه ۱۴)
۲۱. گزینه ۳ درست است.
 آثار معرفی شده در هر گزینه عبارت‌اند از:
 ۱) بوستان سعدی * مکاتیب (صفحه ۱۴)
 ۲) عشاق‌نامه در قالب غزل سروده نشده است. * مرصادالعباد (صفحه ۱۵)
 ۳) عشاق‌نامه * لمعات (صفحه ۱۵)
 ۴) مثنوی‌های جمشید و خورشید / تحفة‌الاحرار (صفحه ۱۷) * نفحات‌الانس (صفحه ۱۸)
۲۲. گزینه ۲ درست است.
 طبقات ناصری - مرصادالعباد: ساده (صفحه ۱۴)
 المعجم فی معاییر اشعار العجم: در مقدمه مصنوع و در اصل کتاب، ساده و عالمانه (صفحه ۱۶)
 تاریخ و صاف - تاریخ جهانگشا: پیچیده (مصنوع) (صفحه ۱۴)
۲۳. گزینه ۴ درست است.
 اصلاح گزینه نادرست:
 از بین رفتن دربارهای ادب‌دوست ایرانی‌تبار، از رونق افتادن قصیده‌سرایی را در پی داشت. (صفحه ۱۶)
۲۴. گزینه ۱ درست است.
 شخصیت‌های ادبی مربوط به عبارات «الف» و «ج» به ترتیب: سعدی (قرن هفتم) (صفحه ۱۴) و شاه‌نعمت‌الله ولی (قرن نهم) (صفحه ۱۹) و شخصیت‌های ادبی مربوط به عبارات پاسخ (ب - د) به ترتیب: سلمان ساوجی (صفحه ۱۷) و خواجوی کرمانی (صفحه ۱۶)
۲۵. گزینه ۳ درست است.
 چهار خطای متن و اصلاح آن‌ها عبارت‌اند از:
 حافظ، از شاعران سرآمد قرن هشتم است. * غزلش ← آثارش * اخلاق‌الاشراف ← موش و گربه
 * رساله دل و جان ← رساله دلگشا (صفحه ۱۷)
۲۶. گزینه ۲ درست است.
 در زمان بایسنقر میرزا (پسر شاه‌رخ)، قرآن کریم و شاهنامه فردوسی را به خط خوش نگاهشتند و با تصاویری زیبا آراشتند. (صفحه ۱۸)

۲۷. گزینه ۴ درست است.

بررسی آرایه‌های موردنظر:

دو تشبیه: مجنون چون مستغرق * عشق چون دریا

یک اشتقاق: بین عشق، عاشق و معشوق

دو تضاد: امید ≠ هراس * اول ≠ آخر

چهار استعاره: صنم استعاره از محبوب، زیبارو * پرده (دوباره) استعاره از حقیقت * عشق در (مصراع اول) استعاره و جان‌بخشی دارد. (سؤال ترکیبی)

۲۸. گزینه ۳ درست است.

بررسی نکات خواسته‌شده:

(۱) در بیت اول، هر مصراع دارای یک مفهوم کنایی است؛ مصراع اول: کلام من، زیبایی و کمال خرد من را نشان می‌دهد. مصراع دوم: سخنان مرا زیبا و دلپسند گردان.

همچنین در بیت اول، «زبان» مجاز از «سخن» است.

(۲) قاعده دو در قافیه بیت اول و دوم، مشهود است (مصوت + صامت). در بیت اول (م - م) از حروف الحاقی است؛ در صورتی که بیت دوم فاقد حروف الحاقی است.

(۳) اضافه تشبیهی: چشمه نور * اضافه استعاری: نور یقین

(۴) «زبان شیرین» به معنی کلام شیرین، دارای حس‌آمیزی است، ولی «باریک‌بین» فاقد حس‌آمیزی است. (سؤال ترکیبی)

۲۹. گزینه ۱ درست است.

«چشم ادراک - شعله شوق» هر دو اضافه استعاری هستند. (سؤال ترکیبی)

۳۰. گزینه ۴ درست است.

بررسی ارکان تشبیه در ابیات:

(الف) دل بیچارگان (مشبه)، چون (ادات تشبیه)، ملک (مشبه‌به)، در زندان چاه بابل است (وجه شبه).

توجه: چاه زندان (چاه چانه) اضافه تشبیهی دیگر بیت است.

(ب) لاله‌ای (مشبه)، همرنگ (ادات تشبیه)، رویش (مشبه‌به) و فاقد وجه شبه است.

(ج) سرو (مشبه)، همچو (ادات تشبیه)، سرمستان (مشبه‌به)، پای کوب و دست‌زن (وجه شبه)

(د) لعبت خندان (مشبه)، وار (ادات تشبیه)، پری (مشبه‌به) و برفت (وجه شبه)

به این ترتیب در کل ابیات، «سه وجه شبه و چهار ادات تشبیه» یافت می‌شود. (سؤال ترکیبی)

۳۱. گزینه ۲ درست است.

بررسی آرایه‌های ابیات:

(۱) ایهام: «شیرین» به دو معنی «خوب و دلچسب» و «معشوقه خسرو» ایهام دارد. * بیت فاقد مجاز و تشبیه است.

(۲) تشبیه: کتاب نگارین - هر باب همچون بهشت * بیت فاقد مجاز و ایهام است.

توجه: «باب» در مصراع اول به معنی «قسمت و بخش» و در مصراع دوم به معنی «درب» جناس همسان دارند.

(۳) مجاز: «رنگ و بو» مجازاً به معنی «زیبایی‌های ظاهری» * سروقد، سیم‌اندام دو تشبیه هستند.

بیت فاقد ایهام است. («بو» در این بیت فقط به معنی عطر و رایحه آمده است.)

(۴) مجاز: «دم» مجازاً به معنی «سخن» است. * ایهام: «دم» به معنی «نفس و سخن» دارای ایهام است. * تشبیه: دلم چو عود (سؤال ترکیبی)

۳۲. گزینه ۲ درست است.

بررسی آرایه‌های خواسته‌شده:

(۱) استعاره و جان‌بخشی: بلبلان * تشبیه: خاموشی چون مهر - گل چون مهر خاموشی * بیت فاقد حسن تعلیل است.

(۲) استعاره و جان‌بخشی: پسته‌ها - لعل (به دلیل اینکه گریبان پسته‌ها را چاک کرده است) - بادام‌ها * استعاره: لعل استعاره از دهان * حسن تعلیل: پسته‌ها از دیدن دهان سرخ محبوب من واله و شیدا شده‌اند و گریبان دریده‌اند (علت بازبودن دهانه)

پسته‌ها) و نیز بادام‌ها از دیدن چشم زیبای محبوب من پریشان شده‌اند (غبطه بر چشم بادامی محبوب می‌خورند)؛ در نتیجه زودرس و تلخ شده‌اند. تشبیه: «لعل به می» تشبیه شده است.

۳) استعاره: «مشک سیه» استعاره از زلف یار * تشبیه «جمال به خورشید» * بیت فاقد حسن تعلیل است.

۴) استعاره و جان‌بخشی: «نی» تشخیص دارد. * حسن تعلیل: علت نوای سوزناک نی، همانا زخم‌هایی است که بر آن وارد شده است. * بیت فاقد تشبیه است. (سؤال ترکیبی)

۳۳. گزینه ۱ درست است.

بررسی آرایه‌های درست در هر بیت:

۱) جام مجاز از شراب * جناس بین جام / جامه - بده / بنه

۲) واژه‌های «عزیز مصر - یوسف - پیراهن» به داستان حضرت یوسف تلمیح دارند. بیت فاقد اغراق است.

۳) چمن مجاز از گلستان - بیت فاقد حسن تعلیل است.

۴) بیت فاقد هر دو آرایه است. (توضیح اینکه: «تو در عالم و آغوش من نمی‌گنجی»، هیچ مفهوم پارادوکسی ندارد. برای داشتن آرایه اشتقاق باید کلمات عربی، دارای ریشه سه حرفی و کلمات فارسی دارای بن فعلی یکسان باشند؛ مانند گنجایش، نمی‌گنجی، گنجیدن و ...) (سؤال ترکیبی)

۳۴. گزینه ۳ درست است.

استعاره‌های هر بیت عبارت‌اند از:

۱) استعاره و جان‌بخشی (باد) - استعاره («غبار» استعاره از غم و کدورت)

۲) استعاره و جان‌بخشی (نسیم سحر) - استعاره («مه عاشق‌کش» استعاره از محبوب سنگدل)

۳) استعاره‌ها («سرو سهی - گنبد دوار» به ترتیب استعاره از محبوب رعنا - دنیا، گیتی)

۴) استعاره و جان‌بخشی (چرخ) - استعاره («آب» استعاره از اشک چشم)

توجه: دانش‌آموزان گرامی، انواع استعاره را به تفصیل در درس ۹ علوم و فنون ادبی یازدهم خواهند آموخت. (سؤال ترکیبی)

۳۵. گزینه ۴ درست است.

تشبیهات هر بیت عبارت‌اند از: (مشبه‌ها به ترتیب مشبه‌ها قرار گرفته‌اند.)

۱) مشبه‌ها: نظر به روی تو - فراق - شب فراق (فراق) / مشبه‌ها: نوروز - شب - یلدا

۲) مشبه‌ها: سعدی - شوق - سخن / مشبه‌ها: درخت بادیه - برق - میوه

۳) مشبه‌ها: زلف - بناگوش - بالای صنوبر / مشبه‌ها: شب - روز - درخت رطب

۴) مشبه‌ها: زلف تو - دیده / مشبه‌ها: ابر - ابر (سؤال ترکیبی)

۳۶. گزینه ۱ درست است.

انواع جناس در هر گزینه:

۱) فاقد جناس (غم / غمی «به دلیل عدم تغییر نوع کلمه با افزایش ی ناشناس»، فاقد هم‌جنسی هستند.)

۲) گرد / گرد (جناس ناهمسان حرکتی)

۳) آن / آه (جناس ناهمسان اختلافی)

۴) سر / سر - شراب / خراب (جناس ناهمسان اختلافی) * شور / شر (جناس ناهمسان افزایشی) (سؤال ترکیبی)

۳۷. گزینه ۴ درست است.

همه گزینه‌های غیرپاسخ، بر عدم صبر و تحمل و قرار و آرام در عشق تأکید می‌کنند؛ در صورتی که گزینه پاسخ، راه داشتن صبر و قناعت را، دعا و عبادت می‌داند. (سؤال ترکیبی)

۳۸. گزینه ۲ درست است.

مفهوم نهایی همه ابیات غیرپاسخ، «عجین بودن ملامت و عشق و سرزنش‌بار بودن مسیر سخت عشق» و مفهوم بیت گزینه پاسخ، «ملامت‌بار بودن راه حق» است. (سؤال ترکیبی)

۳۹. گزینه ۳ درست است.

همه واژه‌های مشخص شده، بر عشق ازلی و ابدی به ودیعه نهاده شده در وجود انسان دلالت می‌کنند، مگر گزینه پاسخ. «شراب‌خانه»

در بیت گزینهٔ پاسخ نماد «عالم معنا و جایگاه اصلی انسان» است. (سؤال ترکیبی)

۴۰. گزینه ۴ درست است.

ابیات غیرپاسخ همگی یادآور مثل معروف «از ماست که بر ماست» هستند؛ در صورتی که بیت گزینهٔ پاسخ، دوست را سپر بلا و هم‌درد واقعی انسان معرفی می‌کند. (سؤال ترکیبی)

جامعه‌شناسی (۲)

۴۱. گزینه ۱ درست است.

- وقتی به اطراف خود نگاه می‌کنیم، با پدیده‌های متفاوتی روبه‌رو می‌شویم. با تأمل بیشتر متوجه می‌شویم که این پدیده‌ها در مجموعه‌های بزرگ و مهمی دسته‌بندی می‌شوند. این مجموعه‌ها را به دلیل گستردگی و اهمیت‌شان، جهان می‌نامند.
- فرهنگ محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌ها است. (درس ۱ - فصل ۱ - ص ۴)

۴۲. گزینه ۳ درست است.

متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند. از نظر آنان، جهان طبیعت، بخشی از جهان تکوینی است و جهان تکوینی را هم به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند. (درس ۱ - فصل ۱ - ص ۶)

۴۳. گزینه ۱ درست است.

- هویت جهان اجتماعی بیشتر از لایه‌های عمیق فرهنگ است تا هنجارها و نمادها. (د: ص ۳)
- پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی، همان عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هر فرهنگ از انسان و جهان است. (د: ص ۳)
- پاسخ‌های متفاوت به پرسش‌های بنیادین، جهان‌های اجتماعی متفاوتی می‌سازند. (ن: ص ۳)
- فردی که در ساحل دریایی، مجسمه‌ای از ماسه‌ها درست می‌کند، ولی دیگران در حال دراز کشیدن روی ماسه‌ها هستند، در جهان فردی قرار می‌گیرد. (ن: ص ۴)

۴۴. گزینه ۱ درست است.

در مقابل جهان انسانی، جهان دیگری به نام جهان تکوینی وجود دارد. این جهان، پیش از انسان هم بوده و وجود آن مستقل از خواست و اراده انسان است. تمامی پدیده‌های جهان هستی محصول زندگی انسان نیستند. (درس ۱ - فصل ۱ - ص ۶)

۴۵. گزینه ۳ درست است.

- فردی اندیشه خود را به صورت گفتار یا نوشتار بیان می‌کند: جهان اجتماعی
- فردی در مترو بدون توجه به دیگران آهنگ گوش می‌دهد: جهان فردی
- معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف است: حقیقت (درس‌های ۱ و ۲ - فصل ۱ - ص ۳ و ۴)

۴۶. گزینه ۴ درست است.

- هر فرهنگی در عمیق‌ترین لایه‌های خود به بنیادی‌ترین پرسش‌های بشر پاسخ می‌دهد.
- پرسش‌هایی از این قبیل که «آیا تنها راه شناخت، حس و تجربه است؟» به بخش معرفت‌شناسی فرهنگ مربوط است.
- پاسخ‌های متفاوت به پرسش‌های اساسی، جهان‌های فرهنگی مختلفی پدید می‌آورد. (درس ۱ - فصل ۱ - ص ۳ و ۴)

۴۷. گزینه ۲ درست است.

الف) جهان تکوینی: متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند. از نظر آنان، طبیعت بخشی از جهان تکوینی است.

ب) جهان اجتماعی (فرهنگی): این بخش، هویتی فرهنگی دارد. فرهنگ، شیوهٔ زندگی اجتماعی انسان‌ها را شکل می‌دهد و خود نیز محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌ها است. (درس ۱ - فصل ۱ - ص ۶)

۴۸. گزینه ۲ درست است.

از نگاه قرآن، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست. ادراک و آگاهی نیز به انسان منحصر نمی‌شود و جهان تکوینی براساس حکمت و خواست خداوند سبحان، با افراد و جوامع انسانی رفتاری حکیمانه دارد. (درس ۱ - فصل ۱ - ص ۸)

۴۹. گزینه ۳ درست است.

فرهنگ حق و فرهنگ سرمایه‌داری، هر دو می‌توانند با عبور از مرزهای جغرافیایی، فرهنگ جهانی شوند. فرهنگ حق، برخلاف سرمایه‌داری، از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید. (درس ۲ - فصل ۱ - ص ۱۲)

۵۰. گزینه ۱ درست است.

- نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی، ظرفیت‌هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌کند.
- فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگر اقوام، جوامع و گروه‌ها را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند، فرهنگ سلطه یا استکبار است.

- فرهنگ‌هایی که به حقیقتی قائل نباشند، نمی‌توانند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف داشته باشند و در نتیجه نمی‌توانند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کنند.

- فرهنگ جهانی باید دارای دو سطح از عقلانیت باشد؛ ابتدا باید به پرسش‌های بنیادین بشر درباره انسان و جهان پاسخ دهد. اگر فرهنگی نتواند به این پرسش‌ها پاسخ دهد، توانایی دفاع از هویت خود را نخواهد داشت. (درس ۱ و ۲ - فصل ۱ - ص ۷ و ۱۴ و ۱۵)

۵۱. گزینه ۴ درست است.

- فرهنگ جهانی باید روحیه تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم آورد.

- در چه صورت می‌توان از قطبی شدن جهان، بهره‌کشی ظالمانه برخی انسان‌ها و جوامع از برخی دیگر و در نتیجه پامال شدن حقوق انسان‌ها جلوگیری کرد؟ چگونه می‌توان از تفرقه بین جوامع و تباه شدن منابع و امکانات بشر پیشگیری کرد؟ چاره این امر، ارزش جهان‌شمول عدالت است.

- فرهنگ‌هایی که به حقیقتی قائل نباشند، نمی‌توانند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف داشته باشند و در نتیجه نمی‌توانند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کنند.

- فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی و دنیوی انسان است و از نیازهای ابدی و معنوی او چشمپوشی می‌کند، بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد. فرهنگ جهانی باید از معنویت که ارزشی جهان‌شمول است، برخوردار باشد.

(درس ۲ - فصل ۱ - ص ۱۵ و ۱۶)

۵۲. گزینه ۴ درست است.

انسان علاوه بر پرسش‌های بنیادین، در شرایط تاریخی مختلف با پرسش‌ها و نیازهای متفاوتی مواجه می‌شود. (درس ۲ - فصل ۱ - ص ۱۶)

۵۳. گزینه ۲ درست است.

منظور از فرهنگ جهانی مطلوب، فرهنگ حق است که دارای ارزش‌های عام و جهان‌شمول است. فرهنگ حق از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی و سعادت همه انسان‌ها سخن می‌گوید. می‌دانیم که رفتارها و هنجارها براساس عقاید و ارزش‌ها شکل می‌گیرند؛ بنابراین ما می‌توانیم بگوییم هنجارها و رفتارها با عقاید و ارزش‌ها سازگار هستند. (درس ۲ - فصل ۱ - ص ۱۳ و ۱۴)

۵۴. گزینه ۲ درست است.

- فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای آن مطابق نیازهای فطری باشد، همان فرهنگ حق است.

- گونه دوم فرهنگ‌هایی که به سوی جهانی شدن گام برداشتند، فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن در خدمت گروه و قوم خاصی نیست، بلکه سعادت همه انسان‌ها را دنبال می‌کند و از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید.

- فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص بر دیگران را به دنبال می‌آورد و دیگران را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند، فرهنگ سلطه یا استکبار است. (درس ۲ - فصل ۱ - ص ۱۲ و ۱۳)

۵۵. گزینه ۱ درست است.

عقاید و ارزش‌های فرهنگ جهانی باید عقاید و ارزش‌های مشترک انسانی باشد که از آن‌ها به عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول یاد می‌شود. (درس ۲ - فصل ۱ - ص ۱۴)

تاریخ (۲)

۵۶. گزینه ۲ درست است.

زمان نگارش آثار، به ترتیب به شرح زیر است:

«ب»: تاریخ طبری از محمد بن جریر طبری (۲۲۴ - ۳۱۰ ق) ← قرن سوم هجری قمری

«ج»: قابوس نامه نوشته عنصرالمعالی ← قرن ۵ هجری قمری

«الف»: تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته ← سال ۷۲۵ ق قرن ۸ هجری قمری

نکته: توجه شود که در کتاب به تاریخ دقیق نگارش تاریخ سیستان اشاره نشده است، اما گفته شده که این کتاب، تاریخ سیستان را از ایام قدیم تا سال ۷۲۵ ق. دربرمی گیرد و طبعاً زمان نگارش آن به بعد از دو اثر دیگر بازمی گردد. (تاریخ ۲ درس ۱، صفحات ۴ و ۵ و ۱۰)

۵۷. گزینه ۱ درست است.

متون فلسفی و کلامی و فقهی، متون اخلاقی و سایر تألیفات علمی می توانند به منظور تبیین اوضاع علمی دوره های تاریخی مورد توجه و مطالعه مورخان قرار گیرند. نوشته های روی سکه ها اطلاعات مفیدی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری سلسله های حکومتی و نام پادشاهان ارائه می دهند. اندرنامه ها نیز بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می پردازند. (تاریخ ۲ درس ۱، صفحات ۱۰ و ۱۱)

۵۸. گزینه ۴ درست است.

کتاب «عجائب المقدور فی نوائب تیمور» یا زندگی شگفت آور تیمور، تألیف ابن عربشاه از مشهورترین تک نگاری هاست. در این نوع تاریخ نگاری، مؤلفان عموماً به اشاره فرمانروا، تاریخ زندگی او را به صورت متمرکز و ویژه توصیف و ثبت و ضبط می کردند. (تاریخ ۲ درس ۱، صفحه ۶)

۵۹. گزینه ۳ درست است.

انگیزه اصلی نویسندگان تاریخ های محلی، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است. (تاریخ ۲ درس ۱، صفحه ۵)

۶۰. گزینه ۳ درست است.

شاید یکی از معایب تاریخ نگاری روایی این باشد که نویسندگان هیچ نقد و نظری درباره درستی و نارسایی خبر ارائه نمی دهند، اما برخی آن را امتیازی بزرگ می دانند؛ زیرا مورخان بعدی با مجموعه ای از اخبار گوناگون درباره یک موضوع روبه رو می شوند و با به دست آوردن مدارک و اسناد کافی، درباره اصل خبر قضاوت می کنند. (تاریخ ۲ درس ۲، صفحه ۱۷)

۶۱. گزینه ۲ درست است.

در روش تاریخ نگاری ترکیبی مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه های خبر از چشم او دور بماند. این نوع تاریخ نویسی از اواخر قرن ۳ ه متداول شد. از مشهورترین چهره های این سبک از تاریخ نویسی می توان به دینوری، نویسنده کتاب اخبار الطوال اشاره کرد. (تاریخ ۲ درس ۲، صفحه ۱۷)

۶۲. گزینه ۱ درست است.

یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی و ابن اسفندیار، عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می دانستند. (تاریخ ۲ درس ۲، صفحه ۱۵)

۶۳. گزینه ۴ درست است.

علی بن حسین مسعودی با روش موضوع محوری و سبک تحلیلی کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر را نوشته است. او با بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایت های مربوط به یک رویداد و نقد آن ها، علل، آثار و پیامدهای واقعه را تحلیل و تفسیر کرده است. بررسی سایر گزینه ها:

در گزینه ۱ روش سال شماری نادرست است. در گزینه ۲ کتاب فتوح البلدان از بلاذری است، نه مسعودی و در گزینه ۳ بخش اول، مربوط به کتاب تاریخ طبری و بخش دوم، روش تاریخ نگاری ترکیبی مربوط به فتوح البلدان و اخبار الطوال است. (تاریخ ۲ درس ۲، صفحات ۱۷ و ۱۸)

۶۴. گزینه ۳ درست است.

انواع پوشاک، جواهرات، ابزارهای کشاورزی، ظروف، وسایل حمل و نقل، اشیای هنری مثل مجسمه‌ها، تابلوهای نقاشی، سازهای موسیقی، جنگ‌افزارها، وسایل خانگی و در مجموع تمام دست‌ساخته‌های انسانی بازمانده از گذشته، گواه روشنی بر نوع فرهنگ و عقاید و آداب و رسوم پیشینیان ما هستند. (تاریخ ۲ درس ۱، صفحه ۳)

۶۵. گزینه ۱ درست است.

استفاده از پژوهش‌ها و داده‌های سایر علوم از مواردی است که در اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما ارتباطی با سنجش اعتبار و نقد راوی ندارد. (تاریخ ۲ درس ۲، صفحات ۱۴ و ۱۷)

جغرافیا (۲)

۶۶. گزینه ۲ درست است.

هر مکان در روی زمین ویژگی‌هایی دارد. همچنین میان اجزاء و پدیده‌های هر مکان، نوعی پیوستگی و هماهنگی وجود دارد که آن مکان را از سایر مکان‌ها متفاوت می‌سازد. مکان‌هایی که ویژگی‌های مشابه دارند، همان نواحی هستند. «ناحیه» یکی از مفاهیم اصلی در دانش جغرافیا است. ناحیه، بخشی از سطح زمین است که ویژگی‌های جغرافیایی (طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ...) همگون و خاصی دارد؛ به طوری که با بخش‌های مجاور خود متفاوت است. از این تعریف می‌توان نتیجه گرفت: ۱- ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است (وحدت‌یابی) ۲- هر ناحیه جغرافیایی به درجه‌ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش‌های پیرامون خود متمایز می‌شود و با آن‌ها تفاوت دارد. (درس ۱ - ص ۴)

۶۷. گزینه ۳ درست است.

جغرافی‌دان‌ها از گذشته سطح زمین را به واحدهای جغرافیایی - که در آن‌ها پدیده‌ها با هم همگونی و وحدت دارند - تقسیم کرده و سپس مورد مطالعه قرار داده‌اند. این تقسیم‌بندی‌ها برای شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات این مکان‌ها صورت می‌گیرد تا بتوان برای آن‌ها به‌طور درست برنامه‌ریزی کرد. (درس ۱ - ص ۴)

۶۸. گزینه ۱ درست است.

تعیین مرزهای دقیق نواحی دشوار است. البته در نواحی انسانی مانند نواحی زبانی و قومی، تعیین مرز نواحی دشوارتر از نواحی طبیعی مثل نواحی خاک یا زیست‌بوم‌ها است. قلمرو و وسعت نواحی، متفاوت است. گاه یک ناحیه بخشی از یک روستا، یک شهر یا استان یا یک کشور است و گاه چند کشور و قاره را دربرمی‌گیرد و مقیاس جهانی دارد. مرزهای نواحی قابل تغییرند. در اثر فعالیت‌های انسانی یا عوامل طبیعی ممکن است، ویژگی‌های خاص یک ناحیه از بین برود و وسعت آن کم یا زیاد شود. مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند. (درس ۲ - مبحث کانون ناحیه، مرزهای ناحیه، صفحات ۱۶ و ۱۷)

۶۹. گزینه ۴ درست است.

در نواحی انسانی مانند نواحی زبانی و قومی، تعیین مرز نواحی دشوارتر از نواحی طبیعی مثل نواحی خاک یا زیست‌بوم‌ها است. در اثر فعالیت‌های انسانی یا عوامل طبیعی ممکن است ویژگی‌های خاص یک ناحیه از بین برود و وسعت آن کم یا زیاد شود؛ برای مثال، مهاجرت روستاییان از یک ناحیه یا وقوع خشکسالی، وسعت یک ناحیه کشاورزی را کاهش می‌دهد یا ممکن است به کلی آن ناحیه را به ناحیه‌ای غیرکشاورزی تبدیل کند. مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند. در این مرزبندی، گاهی یک ناحیه آب‌وهوایی، ناحیه زبانی و قومی و نظایر آن بین چند استان یا حتی چند کشور قرار می‌گیرد. نواحی انسانی شامل نواحی جمعیتی، فرهنگی، اقتصادی و ... در بستر نواحی طبیعی شکل می‌گیرند و به وجود می‌آیند. (درس ۲ - صفحات ۱۶ و ۱۷)

۷۰. گزینه ۴ درست است.

انتخاب معیارها و ملاک‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه، به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی‌دان بستگی دارد. این معیارها ممکن است «عوامل طبیعی» یا «عوامل انسانی» باشد. معیارهای مربوط به عوامل انسانی ممکن است جمعیت، اقوام (قومیت‌ها)، دین، زبان، فرهنگ، نوع فعالیت‌های اقتصادی و نظایر آن باشد. (درس ۱ - مبحث ناحیه‌بندی، صفحات ۵، ۷ و ۸)

۷۱. گزینه ۳ درست است.

گزینه ۱: ساخت جزیره‌های مصنوعی در آب‌های خلیج فارس توسط دولت امارات، با تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی بر نواحی مرتبط است.

- گزینه ۲: کاهش قیمت برنج در فصل برداشت محصول با رابطه و کنش متقابل نواحی با یکدیگر مرتبط است.
 گزینه ۳: شکل‌گیری نواحی صنعتی در اطراف شهرهای بزرگ، با ایجاد نواحی توسط انسان مرتبط است.
 گزینه ۴: احداث تونل در آزادراه تهران - شمال، با شکل دادن نواحی به فعالیت‌های انسان مرتبط است.
 (درس ۲ - انسان و ناحیه، صفحات ۱۱ تا ۱۴)

۷۲. گزینه ۱ درست است.

- گزینه ۱: کمبود گندم بعد از شروع جنگ روسیه و اکراین و خارج شدن انگلیس از اتحادیه اروپا، با رابطه و کنش متقابل نواحی با یکدیگر مرتبط است.
 گزینه ۲: استفاده از توربین‌های بادی تولید برق در منجیل و صید ماهی در نواحی ساحلی دریای خزر، با شکل دادن نواحی به فعالیت‌های انسان مرتبط است.
 گزینه ۳: تأسیس کارخانه‌های متعدد در امتداد محورهای ارتباطی شهر تهران و احداث بازارهای شناور در بانکوک، با ایجاد نواحی توسط انسان مرتبط است.
 گزینه ۴: به‌کارگیری ماشین‌آلات برای لایروبی در مناطق سیل‌زده با شکل دادن نواحی به فعالیت‌های انسان مرتبط است و کمبود گاز در اروپا بعد از شروع جنگ روسیه و اکراین، با رابطه و کنش متقابل نواحی مرتبط است. (درس ۲ - انسان و ناحیه، صفحات ۱۱ تا ۱۴)

۷۳. گزینه ۲ درست است.

در نواحی زیستی و انسانی هرچه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می‌شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می‌کنیم، به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود و سرانجام، این عوامل ناپدید می‌گردند. به‌عنوان مثال، ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و «صحرای بزرگ آفریقا» است. هرچه به سمت بیابان صحرا (Sahara) پیش می‌رویم، بارندگی کمتر و علف‌های ساوان کوتاه‌تر و تنک‌تر می‌شوند و کم‌کم به مراتع مداری که از علفزارهای کوتاه‌قد تشکیل شده است، تبدیل می‌گردند. این مراتع در حاشیه صحرا به علت خشکی هوا به استپ‌های بیابانی تبدیل می‌شوند یا مثلاً در مکزیک، زبان اسپانیایی و در ایالات متحده آمریکا، زبان انگلیسی رواج دارد، اما در ناحیه انتقالی مجاور مرز ایالات متحده آمریکا و مکزیک، دو زبان انگلیسی و اسپانیایی رواج دارد. (درس ۲ - مبحث کانون ناحیه، مرزهای ناحیه، صفحات ۱۵ و ۱۶)

۷۴. گزینه ۲ درست است.

نواحی طبیعی در سراسر کره زمین گسترده شده‌اند. نواحی انسانی شامل نواحی جمعیتی، فرهنگی، اقتصادی و ... در بستر نواحی طبیعی شکل می‌گیرند و به‌وجود می‌آیند. امروزه همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند. نواحی سیاسی با مرزهای قراردادی از نواحی مجاور، متمایز می‌شوند. (درس ۲ - مبحث کانون ناحیه، مرزهای ناحیه، صفحات ۱۷ و ۱۸)

۷۵. گزینه ۱ درست است.

«ساخت بادگیر برای خنک نگه‌داشتن خانه‌ها در مناطق مرکزی ایران» مثال مشابه «استفاده از صفحه‌های خورشیدی سمنان» است که در صفحه ۱۲ در مورد «نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند»، به‌کار رفته است. (درس ۲ - انسان و ناحیه، صفحه ۱۲)

فلسفه

۷۶. گزینه ۱ درست است.

در سایر گزینه‌ها، مراحل تفکر که عبارت‌اند از: روبه‌رو شدن با مسئله، طرح سؤال، تفکر در اندوخته‌ها و رسیدن به پاسخ، درست بیان نشده است. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۵)

۷۷. گزینه ۴ درست است.

- در گزینه ۱ پرسش اول تفکر غیرفلسفی و دومی تفکر فلسفی است.
 در گزینه ۲ هر دو به حوزه تفکر فلسفی تعلق دارند.
 در گزینه ۳ هر دو به تفکر غیرفلسفی ارتباط دارند. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۵)

۷۸. گزینه ۲ درست است.

مشغول بودن به امور عادی زندگی و تفکر در آن‌ها «فطرت اول» و ورود به پرسش‌های اساسی و تفکر در آن‌ها نیز «فطرت ثانی یا فطرت دوم» است. ملاصدرا ماندن و توقف در فطرت اول را شایسته انسان نمی‌داند. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۵)

۷۹. گزینه ۳ درست است.

دغدغه برخی از سوفیست‌ها که بیشتر به تعلیم سخنوری و وکالت اشتغال داشتند، بیان واقع و دفاع از حقیقت نبود، این گروه پیروزی بر رقیب را مهم‌ترین هدف می‌دانستند و از این رو در استدلال‌های خود بیشتر از مغالطه کمک می‌گرفتند که به ظاهر درست به نظر می‌رسید، ولی در واقع نادرست بود. این رویه به تدریج سبب شد که این گروه، برای حقیقت و واقعیت ارزشی قائل نباشند. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۷)

۸۰. گزینه ۴ درست است.

معنای اولیه «فلسفه» دوستداری دانایی و «فیلسوف» دوستدار دانایی بود، اما امروزه به ترتیب به «دانش و دانشمند» ارتقای معنا یافته‌اند. معنای اولیه «سوفیست»، دانشمند بود که بعدها به مغالطه‌کار تنزل معنا پیدا کرد و لفظ سفسطه نیز در زبان عربی که از سوفیست یونانی گرفته شده، معنای مغالطه‌کاری پیدا کرد. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۷)

۸۱. گزینه ۳ درست است.

سقراط به علت تواضع و فروتنی و تأکید نیز برای هم‌ردیف نشدن با سوفیست‌ها مایل نبود او را سوفیست یا دانشمند بخوانند. پس علت اصلی، تواضع و فروتنی او بود. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۷)

۸۲. گزینه ۱ درست است.

لفظ فلسفه ریشه‌ای یونانی دارد. این لفظ عربی شده کلمه فیلسوفیا است که مرکب از دو کلمه «فیلو» به معنای دوستداری و «سوفیا» به معنای دانایی است. سقراط این واژه را بر سر زبان‌ها انداخت و عمومی کرد. شاید نخستین بار فیثاغورس این لفظ را به کار برد. واژه فلسفه در آن زمان اختصاص به این دانش خاص نداشت و همه دانش‌ها را در بر می‌گرفت. با گذشت زمان و پیشرفت دانش‌های مختلف، بر هر یک از شاخه‌های دانش، نام ویژه‌ای گذاشته شد و به تدریج کلمه فلسفه فقط برای همین دانش خاص به کار رفت. (فلسفه یازدهم، درس اول، صفحات ۷ و ۸)

۸۳. گزینه ۱ درست است.

هر علمی درباره موضوعی خاص بحث می‌کند. فلسفه درباره یک موجود خاص بحث نمی‌کند، بلکه به بررسی اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان می‌پردازد (مطلق وجود). فیلسوف درباره آن دسته از ویژگی‌های موجودات صحبت می‌کند که مربوط به هستی و موجودیت آن‌ها است. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۹)

۸۴. گزینه ۴ درست است.

در گزینه ۴ موضوعی مربوط به معرفت‌شناسی که جزو بخش ریشه‌ای فلسفه است، طرح شده است، اما محتوای سایر گزینه‌ها، فلسفی و بنیادین نیستند و صرفاً به امور جزئی پرداخته است. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۹)

۸۵. گزینه ۳ درست است.

فلسفه در پی شناخت عمق و باطن پدیدارها است و می‌خواهد مبانی و اصول عام و کلی علوم را درک کند و همچنین در پی درک و فهم علت حقیقی حوادث و رویدادها است، اما کشف احکام و قوانین علمی، وظیفه علوم گوناگون است. (فلسفه یازدهم - درس اول، ص ۹)

۸۶. گزینه ۱ درست است.

بخش اول و دوم گزینه ۱ به ترتیب مربوط به فلسفه جامعه‌شناسی و فلسفه تاریخ است. در گزینه ۲ و ۳ عبارت اول به حوزه معرفت‌شناسی و دومی به فلسفه مضاف تعلق دارد.

در گزینه ۴ عبارت اول در حوزه معرفت‌شناسی و دومی به هستی‌شناسی مربوط است. (فلسفه یازدهم - درس دوم، صفحات ۱۳ و ۱۴)

۸۷. گزینه ۱ درست است.

عبارت گزینه ۲ به فلسفه اخلاق و گزینه ۳ و ۴ به انسان‌شناسی فلسفی مربوط است. (فلسفه یازدهم - درس دوم، صفحات ۱۳ و ۱۴)

۸۸. گزینه ۲ درست است.

انسان‌شناسی فلسفی یکی از فلسفه‌های مضاف و جزو شاخه‌های فلسفه محسوب می‌شود؛ درحالی‌که سایر گزینه‌ها مربوط به ریشه‌های

فلسفه است. (فلسفه یازدهم - درس دوم، ص ۱۴)

۸۹. گزینه ۴ درست است.

فلسفه‌های مضاف یا همان شاخه‌های دانش فلسفه، آن دسته از دانش‌های فلسفی هستند که قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت‌شناسی را به محدوده‌های خاص منتقل می‌کنند و قوانین بنیادی آن محدوده از وجود را بیان می‌کنند. (فلسفه یازدهم - درس دوم، صفحات ۱۴ و ۱۵)

۹۰. گزینه ۱ درست است.

نظریات هر فرد در حوزه هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی در نظریات او در حیطه‌های فلسفه مضاف تأثیرگذار است و نظریاتی که هر فرد در حوزه فلسفه مضاف دارد در نظریات او در حوزه‌های مختلف علوم نیز تأثیرگذار است و این تأثیر در عبارت گزینه ۱ وجود دارد. (فلسفه یازدهم - درس دوم، صفحات ۱۴ و ۱۶)

روان‌شناسی

۹۱. گزینه ۴ درست است.

مشاهده و تجربه، رکن اساسی روش تجربه است. روش‌های ارائه‌شده در علم تجربی، تنها در حیطه امور مشاهده‌پذیر، قابل اجرا و معتبر هستند و نمی‌توان از آن‌ها در حیطه امور غیرقابل مشاهده با حواس پنج‌گانه، استفاده کرد. (درس ۱ - ص ۱۶)

۹۲. گزینه ۳ درست است.

در شیوه مبتنی بر عقل، با کمک فلسفه و روش‌های مبتنی بر منطق، به حقیقت چیزی پی می‌برند. فیلسوفان از این روش استفاده می‌کنند. (درس ۱ - ص ۱۱)

۹۳. گزینه ۲ درست است.

متخصصان به فرآیندهایی همچون توجه، ادراک، حافظه «شناخت پایه» و به انواع تفکر (استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری)، «شناخت عالی» می‌گویند. (درس ۱ - ص ۲۲)

۹۴. گزینه ۳ درست است.

- طرح پرسش‌ها براساس پاسخ‌های ارائه‌شده قبلی = مصاحبه
- به‌دست آوردن نمرات تقریباً برابر در چندین اجرا = آزمون
- استفاده از سؤالات مشخص و از قبل برنامه‌ریزی‌شده = پرسشنامه
- بررسی رفتار در شرایط طبیعی و آزمایشگاهی = مشاهده (درس ۱ - ص ۲۷، ۲۸)

۹۵. گزینه ۲ درست است.

- پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله شروع می‌شود. جملات پرسشی مبتنی یک مسئله هستند. (رد گزینه ۱)
- فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است و به‌صورت جمله‌ای خبری مطرح می‌شود. (رد گزینه‌های ۳ و ۴)
- مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین درباره یک موضوع نیز، نظریه را تشکیل می‌دهند. (درس ۱ - ص ۱۲، ۱۳)

۹۵. گزینه ۱ درست است.

روش علمی تابع قواعد مشخصی است که به‌صورت منظم طی می‌شود. مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در این است که هر چند هر دو با مسئله مواجه می‌شوند، اما مواجهه دانشمند برخلاف فرد عادی، منظم و قاعده‌مند است. اقدام بدون هدف باعث می‌شود که اقدام انجام‌شده نتیجه‌بخش نباشد. در هدفمند بودن، بین فرد عادی و دانشمند تفاوتی وجود ندارد. ارتباطات مطرح‌شده در سایر گزینه‌ها درست است. (درس ۱ - ص ۱۶ و ۱۷)

۹۶. گزینه ۳ درست است.

اهداف علم روان‌شناسی به‌ترتیب عبارت‌اند از: توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل؛ بنابراین بیان چیهستی پدیده‌ها (توصیف) مقدم بر بیان چرایی پدیده‌ها (تبیین) است.
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) کنترل و پیش‌بینی در علم روان‌شناسی، نسبت به بسیاری از علوم تجربی دیگر، با دشواری‌های بیشتری روبه‌رو است.

۲) توصیف دقیق از موضوعات مختلف در وجود انسان، مانند هوش، عواطف، شناخت، اراده، خود و ... بسیار دشوار است و در نتیجه شاهد تبیین‌های متفاوتی از این موضوعات و مانند آن‌ها در روان‌شناسی هستیم.

۴) پیش‌بینی مفاهیم روان‌شناختی به مراتب دشوارتر از مفاهیم علمی مثل فیزیک است؛ زیرا تحت‌تأثیر عوامل متعددی قرار دارند که به راحتی نمی‌توان آن‌ها را توصیف یا تبیین کرد. (درس ۱ - ص ۱۴، ۱۵)

۹۷. گزینه ۲ درست است.

دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند و سپس با روش‌های تجربی، سعی می‌کند تا به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازد. در واقع پس از طرح مسئله، دانشمندان سعی می‌کنند پاسخ‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیده‌ای به مسئله‌های علمی بدهند که فرضیه نام دارد. سپس فرضیه را براساس مشاهدات تجربی می‌آزمایند. (درس ۱ - ص ۱۲)

۹۸. گزینه ۱ درست است.

کاربردی‌ترین تعریف روش علمی عبارت است از: «فرآیند جست‌وجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین» - فرآیند: به جریان یک عمل اشاره دارد. وقتی از مبدأ به سوی مقصد در حال حرکت هستیم، جریان رسیدن به هدف را فرآیند می‌گویند. - موقعیت نامعین: در روش علمی، اشاره به اهمیت ابهام‌زدایی و روشن‌سازی دارد.

- نظام‌دار بودن: روش علمی تابع قواعد مشخصی است که به صورت منظم طی می‌شود. مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در این است که هر چند هر دو با مسئله مواجه می‌شوند، اما مواجهه دانشمند، برخلاف فرد عادی، منظم و قاعده‌مند است.

- هدفمند شدن روش علمی: در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی، هدفمند باشد. (درس ۱ - ص ۱۷، ۱۸)

۹۹. گزینه ۴ درست است.

- هریک از منابع چهارگانه آگاهی و معرفت، روش‌های خاص و متناسب با خود را دارد. (د - ص ۱۱)

- پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله شروع می‌شود. (ن - ص ۱۲)

- توصیف دقیق از موضوعات مختلف در انسان، مانند هوش، عواطف، شناخت، اراده، خود و ... بسیار دشوار است. (ن - ص ۱۵)

- آخرین مفهوم در تعریف روش علمی موقعیت نامعین است. (د - ص ۱۸)

۱۰۰. گزینه ۳ درست است.

رشد شناختی نوجوان: کودکان براساس پردازش ادراکی، یعنی ویژگی‌های حسی و فیزیکی عمل می‌کنند. مثلاً مفید بودن یک کالا را به اندازه و رنگ آن نسبت می‌دهند؛ درحالی‌که پردازش غالب نوجوانان مفهومی است، یعنی نوجوانان فایده‌مندی یک کالا را براساس ماندگاری، کیفیت و ... می‌سنجند. (درس ۱ - ص ۲۲، ۲۳)

بررسی گزینه‌ها:

۱) پردازش کودکان، پردازش ادراکی است.

۲) این گزینه درست است، اما تصمیم‌گیری و پردازش مفهومی، مربوط به شناخت و سطوح مختلف آن است؛ درحالی‌که در این گزینه به رشد اجتماعی اشاره شده است.

۴) این گزینه درست است و مربوط به عملکرد حافظه در دوره نوجوانی است.

۱۰۱. گزینه ۱ درست است.

دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی، پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی و ... است. (درس ۱ - ص ۱۹، ۲۰)

۱۰۲. گزینه ۲ درست است.

- در مشاهده، اطلاعات باید به شکل دقیق ثبت شوند و تا جای ممکن، از تعصب یا پیش‌داوری‌ها به دور بود.

- مصاحبه برخلاف گفت‌وگوی معمولی، هدفمند و سازمان‌یافته است.

- در پرسشنامه، محقق از خود فرد درباره رفتار یا افکار خاص او می‌پرسد.

- آزمون‌ها ابزاری برای کمتی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند. (درس ۱ - ص ۲۷، ۲۸)

۱۰۳. گزینه ۲ درست است.

علل رد گزینه‌ها:

- بخش دوم گزینه اول مربوط به توصیف است. (رد گزینه ۱)

- در گزینه سوم، ابتدا جمله مربوط به تبیین آمده و سپس جمله مربوط به توصیف است. (رد گزینه ۳)
- هر دو بخش گزینه چهارم مربوط به تبیین است. (رد گزینه ۴) (درس ۱ - ص ۱۴، ۱۵)

۱۰۴. گزینه ۴ درست است.

- مریم در تلاش برای حل مسئله است. = حل مسئله
- علی برای استاد خود، استدلال می‌آورد. = استدلال
- زهرا برای انتخاب رشته، تصمیم می‌گیرد. = تصمیم‌گیری
- محسن سرد بودن را تعبیر و تفسیر می‌کند. = ادراک (درس ۱ - ص ۲۱، ۲۲)

۱۰۵. گزینه ۳ درست است.

در روش علمی و برای انجام یک آزمایش صحیح و همچنین سهولت در اندازه‌گیری‌ها، باید متغیرهای موردنظر به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری، تعریف شوند؛ به طوری که همه افراد به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی برسند. به چنین تعریفی، تعریف عملیاتی گفته می‌شود. معمولاً برای تعریف عملیاتی از نمره یک آزمون یا پرسشنامه استفاده می‌شود تا مفهوم موردنظر، کمی و قابل اندازه‌گیری شود. (درس ۱ - ص ۱۸، ۱۹)